

2021-02-25

Statsrådsberedningen

Kansliet för samordning av EU-frågor

Kansliet för EU-rättsliga frågor

Handels- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och Storbritannien

Storbritannien¹ lämnade Europeiska unionen (EU) och Euratom den 1 februari 2020. Den övergångsperiod som inrättades genom utträdesavtalet, genom vilken Storbritannien fortsatte att delta i den inre marknaden och EU:s tullunion, löpte ut den 31 december 2020.

En principiell överenskommelse om ett handels- och samarbetsavtal mellan EU och Storbritannien nåddes den 24 december. Avtalet godkändes den 29 december enhälligt av EU:s 27 medlemsstater i rådet. EU och Storbritannien undertecknade avtalet den 30 december 2020.

Europaparlamentet har p.g.a. den korta ledtiden inte haft möjlighet att behandla avtalet. Därför tillämpas avtalet provisoriskt, från och med den 1 januari 2021, i avvaktan på behandling i Europaparlamentet. Innan Europaparlamentet kan ge sitt godkännande ska avtalets samtliga språkversioner granskas och färdigställas.

Avtalet utgör grunden för ett brett partnerskap som syftar till att upprätthålla ett område av välbefinnande och goda grannskapsrelationer baserat på gemensamma värden och samarbete. EU och Storbritannien enades också om ett kompletterande säkerhetsskyddsavtal för utbyte av säkerhetsklassad information och ett separat kärnenergiavtal, mellan Euratom och Storbritannien, om säker och fredlig användning av kärnenergi.

¹ I denna promemoria är *Storbritannien* synonymt med den formella benämningen *Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland*.

Sammanfattning

- Den första delen av avtalet innehåller gemensamma bestämmelser som ligger till grund för avtalsrelationen och det institutionella ramverket. Ett partnerskapsråd med ansvar för genomförande och tillämpning av avtalet inrättas.
- Den andra delen innehåller bestämmelser om handel med varor och tjänster, inklusive finansiella tjänster, immateriella rättigheter, energimarknadsfrågor, digital handel, offentlig upphandling och regelsamarbete; underbyggt av rättvisa konkurrensvillkor och bestämmelser om hållbarhet;
- bestämmelser om luftfart, väg- och järnvägstransporter och sjöfart;
- bestämmelser om samordning av sociala trygghetsförmåner och viseringsfrihet för kortare vistelser, samt;
- bestämmelser om tillgång till gemensamma fiskeresurser och hållbar förvaltning av dessa samt tillträde till fiskevatten.
- Den tredje delen etablerar ett säkerhetspartnerskap med bestämmelser om brottsbekämpning och straffrättsligt samarbete, exempelvis vad gäller överlämnande av personer, utbyte av uppgifter via databaser och samarbete inom Europol och Eurojust.
- Den fjärde delen rör tematiskt samarbete när det gäller nya utmaningar exempelvis på hälso- och cybersäkerhetsområdet.
- Den femte delen beskriver villkoren för deltagande och de ekonomiska bidragen till EU:s program som Storbritannien har för avsikt att delta i, bland annat Horisont Europa, Euratoms ramprogram för forskning och utbildning samt Copernicus.
- En sjätte och sjunde del behandlar övergripande bestämmelser om hur avtalet ska tillämpas, dess ikraftträdande och provisorisk tillämpning. En exklusiv tvistlösningsmekanism inrättas enligt vilken parterna ska samråda för att nå en ömsesidigt godtagbar lösning om tolknings- och tillämpningsproblem uppstår. Om en godtagbar

lösning inte kan nås finns möjlighet att initiera ett skiljeförfarande och tillsätta en skiljedomstol.

- Ett ramverk för samarbete om utrikes-, säkerhets-, och försvarspolitik omfattas inte av överenskommelsen om den framtida relationen.
- Till avtalet fogas 3 protokoll och 49 bilagor.
- Avtalet kompletteras av ett säkerhetsskyddsavtal som utgör en integrerad del av förbindelsen mellan EU och Storbritannien och omfattas av handels- och samarbetsavtalets institutionella ramverk. Ett separat avtal om säker och fredlig användning av kärnenergi har undertecknats mellan Storbritannien och Euratom.

1. Avtalets innehåll

1.1 Första delen: Gemensamma och institutionella bestämmelser

1.1.1 Allmänna bestämmelser

Inledningsvis beskrivs avtalets övergripande ändamål och syfte med en erinran om principen om lojalt samarbete och respekten för parternas suveränitet. Tillkommande bilaterala avtal mellan EU och Storbritannien ska ses som kompletterande avtal som utgör en integrerad del av den bilaterala relationen och omfattas av det övergripande ramverket.

1.1.2 Tolkningsprinciper och definitioner

Av avtalet följer en rad tolkningsprinciper och definitioner. Tolkning av bestämmelserna i avtalet ska ske enligt folkrättens regler om traktattolkning. Avtalet innefattar inget krav på tolkning i enlighet med parternas respektive inhemska regelverk, inte heller anses avtalstolkning av parternas respektive domstolar bindande för den andra parten.

Avtalet eller tillkommande kompletterande avtal ger enbart upphov till rättigheter och skyldigheter mellan parterna i enlighet med folkrätten. Avtalet ska inte tolkas som att det ger upphov till rättigheter eller medför skyldigheter för enskilda fysiska eller juridiska personer, undantaget den tredje delen om brottsbekämpning och straffrättsligt samarbete och

protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen. Avtalet kan därför inte åberopas direkt i parternas nationella rättsordningar.

1.1.3 Institutionellt ramverk

Avtalet inkluderar ett institutionellt ramverk som anger att det inrättas ett partnerskapsråd som ska bestå av representanter från EU och Storbritannien. Partnerskapsrådet ska på politisk nivå övervaka att målen med avtalet uppfylls, underlätta genomförande och tillämpning av avtalet samt bistå parterna med strategisk vägledning. Beslut som fattas av partnerskapsrådet ska vara bindande för parterna.

Partnerskapsrådet ska stödjas av kommittéer och arbetsgrupper, bestående av experter från EU och Storbritannien, i syfte att möjliggöra nödvändiga tekniska diskussioner på ett stort antal områden. Enligt rådets beslut om undertecknande av avtalet ska även varje medlemsstat ha möjlighet att skicka en representant och ingå i EU:s delegation, vid möten i partnerskapsrådet, specialiserade kommittéer eller arbetsgrupper.

Därutöver finns bestämmelser om parlamentariskt samarbete, samråd med civilsamhället och samverkan med referensgrupper som fackförbund, bransch- och intresseorganisationer.

1.1.4 Klimat – ett *väsentligt element*

Kampen mot klimatförändringar lyfts fram i flera avsnitt av avtalet och utgör ett så kallat ”väsentligt element”, vilket innebär att det kan utgöra en grund för endera parten att tillfälligt eller permanent upphäva avtalet. Parterna åläggs att respektera Parisavtalet och dess processer och inte agera på ett sätt som går emot Parisavtalets målsättningar eller syfte. Avtalet bekräftar vidare parternas respektive målsättningar om att uppnå klimatneutralitet till 2050 som en grundläggande princip. Principen om icke-försämring tillämpas även på klimatområdet där den normerande lägstanivån utgörs av parternas första gemensamma åtagande under Parisavtalet. Samtidigt betonar avtalet genomgående parternas rätt att självständigt definiera sina nationella målsättningar, policys och regelverk på klimatområdet inom ramen för avtalets principer och målsättningar. EU och Storbritannien hade innan avtalets undertecknande lämnat in uppdaterade separata nationella klimatåtaganden under Parisavtalet. Storbritannien omfattas inte av EU:s gemensamma klimatlagstiftning såsom ansvarsfördelningsbeslutet eller EU:s system för handel med utsläppsrätter. Avtalet klarlägger att varje part från

och med den 1 januari 2021 ska ha ett effektivt system för att prissätta koldioxid och att parterna även fortsatt ska samarbeta kring en effektiv prissättning av koldioxid, samt överväga en framtida länkning mellan parternas system. Vikten av att motverka klimatförändringarna lyfts också fram i avsnittet om energi som bland annat slår fast att parterna ska främja energieffektivisering och förnybara bränslen. Även samspelet mellan handelspolitiken och klimat lyfts fram i avtalet, inklusive vikten av att främja handel och investeringar som främjar hållbar utveckling samt stärka kopplingen mellan handel och klimat i bilaterala, regionala och internationella forum.

1.2 Andra delen: Handel, transport, fiske och andra arrangemang

Handel

Avtalet inkluderar ett brett och djupt frihandelsavtal. Det omfattar områden som återfinns i EU:s moderna frihandelsavtal. Det innefattar varor och tjänster, immaterialrätt, offentlig upphandling, små och medelstora företag, digital handel, hållbarhet och investeringar. Den största skillnaden mot tidigare handelsavtal ligger i kopplingen till åtaganden om fiske och om ”jämn spelplan” (*level playing field*).

1.2.1 Varuhandel

Avtalet innebär tull- och kvotfri handel för samtliga varukategorier. Handel mellan parterna blir enligt avtalet tullfri om varan uppfyller kraven för ursprung, alltså inte innehåller insatsvaror från tredje land över ett visst tröskelvärde. Ursprungsreglerna liknar andra moderna avtal mellan EU och tredje land.

Parterna har rätt, precis som i andra frihandelsavtal, att tillämpa handelspolitiska skyddsåtgärder i enlighet med WTO:s regelverk. Parterna har även rätt att införa tullar på fiskeprodukter om åtagandena om fiske inte efterlevs, potentiellt kan tullar även påföras andra varor.

Avseende de produktspecifika ursprungsreglerna för fordon och batterier gäller en övergångsperiod där reglerna gradvis tillåter en allt mindre tillåten mängd material från tredje land. Perioden är uppdelad i två, en från 1 januari 2021 till 31 december 2023 och en andra från 1 januari 2024 till 31 december 2026. Under den första perioden gäller regler som syftar till att säkra tillgång på batterier tills produktionen är fullt utbyggd inom EU. Dessa regler fasas

sedan ut under den andra perioden. Avtalet innehåller en översynsklausul som gäller ursprungsreglerna för batterier. Tidigast efter fyra år kan en part begära att ursprungsreglerna ses över. Översynen ska bland annat granska tillgängligheten till kritiska material i tillverkningen av batterier, utbud och efterfrågan på marknaden och kan resultera i att ursprungsreglerna för batterier revideras.

Beträffande tekniska handelshinder innehåller avtalet långtgående bestämmelser om transparens avseende tex notifieringar av nya föreskrifter och informationsutbyte för marknadskontroll. Avtalet har få åtaganden om harmonisering och regulativt samarbete. Det finns dock en bestämmelse om att parterna ska behålla krav på tillverkarens försäkran om överensstämmelse där det finns idag och inte införa andra krav. Det innehåller bilagor om olika nivåer av regulativt samarbete för bl.a. fordon, ekologisk produktion, läkemedel, vin och kemikalier. Angående kemikalier föreskrivs frivilligt samarbeten och rätten för parterna att kommentera på klassificeringar av ämnen men inte försena eller hindra en klassificering

Avtalet anger även att föreskrifter och procedurer för bedömning av överensstämmelse ska vara baserade på internationella standarder och att ackreditering ska ske inom internationella samarbeten.

Tull- och handelsproceduravsnittet syftar till att förenkla och förtydliga tullformaliteter i linje med WTO-avtalet om förenklade handelsprocedurer. Avsnittet innehåller ömsesidigt erkännande av ekonomiska godkända aktörer samt regler för roll-on-roll-off-trafik som bygger på inlämnande av uppgifter i förväg för att förenkla klareringsprocessen.

Avtalet inkluderar också sanitära och fytosanitära frågor (SPS) vad gäller handel med livsmedel, djur, växter och träprodukter samt jordbruksprodukter. SPS-kapitlet innehåller även bestämmelser om samarbeten om djurvälstånd och antibiotikaresistens. Avsnittet slår fast behandling av EU som en enhet (*single entity*) när det gäller krav från Storbritannien på intyg och importvillkor. Tillämpning av principen om ekvivalens (dvs. process för att godkänna varandras produktion som likvärdig) saknas i avtalet, undantaget är ekologiska produkter där ekvivalens uttryckligen gäller. Båda parter kommer att ha rätt att fastställa sina regler på SPS-området. De stora förändringarna för företag och kontrollmyndigheter har sin grund i att Storbritannien blir ett tredje land, vilket innebär att vissa

livsmedel, djur, växter och träprodukter samt jordbruksprodukter som importeras och exporteras mellan länderna blir föremål för gränskontroll.

Till avtalet hör också ett protokoll om ömsesidigt administrativt bistånd i tullfrågor som möjliggör samarbete avseende t.ex. tullbedrägerier. Det finns också ett protokoll om administrativt samarbete i fråga om mervärdesskatt och ömsesidigt bistånd för indrivning av skatter och avgifter.

Avtalet innehåller också bestämmelser om att parterna åtar sig att samarbeta för att underlätta återlämnande av kulturegendom som olovligen förts bort från en parts territorium.

1.2.2 Tjänster och investeringar

Gällande tjänster och investeringar inkluderas i linje med EU:s handelsavtal sedvanliga frågor som marknadstillträde, icke-diskriminering och inhemska regler om tjänsteutövare (licens- och kvalifikationsprövning). Det finns även regler rörande leverantörstjänster (inklusive post- och kurirtjänster), telekomtjänster, finansiella tjänster, sjötransporttjänster samt vissa rättsliga tjänster.

Avtalet innehåller även reglering av juridiska tjänster. Regelverket innebär en skyldighet för parterna att tillåta en advokat från den andra parten att tillhandahålla särskilda juridiska tjänster under sitt hemlands yrkestitel. Skyldigheten är begränsad till vissa definierade tjänster som rör den egna nationella lagstiftningen eller folkrätten.

För tillfällig personrörlighet innehåller avtalet ambitiösa åtaganden för tjänsteutövande fysiska personer som koncernanställda och affärsresenärer, t.ex. finns informationskrav om regler för inresa och tillfällig vistelse och regler om att inte kräva arbetsmarknadsprövning.

Avtalet inkluderar också en klausul som möjliggör en översyn av parternas åtaganden om marknadstillträde efter fem år.

När det gäller ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer ingår sedvanliga regler i linje med EU:s handelsavtal om framtida förhandlingar och ingående av yrkesspecifika avtal om ömsesidigt erkännande efter ansökan från intresserade yrkesorganisationer. Detta innebär en stor förändring jämfört med tidigare mellan parterna gällande inre marknadsregler rörande yrkeskvalifikationer.

1.2.3 Digital handel

Avtalet innehåller en rad bestämmelser om digital handel. Exempelvis; erkännande av elektroniska underskrifter, konsumentskydd, reglering av spam, förbud mot tullavgifter för elektroniska överföringar och förbud mot tvingande regler om att lämna ut källkoder, tillgång till öppna myndighetsdata, samt samarbete i regelfrågor kopplade till digital handel.

Avtalet innehåller också regler om dataflöden och datalokaliseringskrav där parterna åtar sig att främja digital handel genom att inte begränsa överföringar av personuppgifter över parternas gränser och att inte kräva att behandling av data ska ske i nätverk och infrastruktur som är belägen enbart i det egna territoriet.

Detsamma gäller i fråga om lagring av uppgifter. Parterna erkänner att varje individ har rätt till skydd av sina personuppgifter och att en hög nivå i fråga om skyddet av personuppgifter bidrar till att stärka förtroendet i den digitala ekonomin. Det slås också fast att inget i avtalet hindrar att parterna var för sig antar eller upprätthåller mekanismer för skydd av personuppgifter, under förutsättning att parterna har lagstiftning som tillåter överföring av data under de premisser som anges i allmänt tillämplig reglering om skydd av personuppgifter.

Avtalet reglerar också frågor om tullfrihet för elektroniska tjänster, slutande av avtal på elektronisk väg, elektronisk autentisering, konsumentskydd, direkt marknadsföring, tillgång till öppen data från det allmänna, myndighetssamarbete m.m.

1.2.4 Finansmarknadsfrågor

Avtalet innebär att företag från Storbritannien respektive EU kan etablera sig på varandras marknader i enlighet med tillämpliga regler i respektive jurisdiktion. Parterna åtar sig att göra sitt yttersta för att säkerställa att överenskomna standarder för reglering och tillsyn tillämpas. Vidare innehåller avtalet en försiktighetsklausul som innebär att parterna kan införa eller upprätthålla åtgärder för att skydda finansiell stabilitet och investerare.

Avtalet innebär inte något ömsesidigt godkännande av parternas regelverk på området. Brittiska företag kan därför inte sälja finansiella tjänster till EU:s marknader (genom s.k. ”passporting”) och tvärtom. För att det ska vara möjligt krävs likvärdighetsbeslut (ekvivalensbeslut) från EU-kommissionen

respektive brittiska myndigheter. Sådana beslut fattas självständigt och ensidigt, och regleras inte i avtalet. Av en gemensam förklaring om regleringssamarbete mellan EU och Storbritannien i fråga om finansiella tjänster som åtföljer avtalet, framgår att parterna ska etablera ett strukturerat samarbete om finansiella tjänster. I samarbetet ska bland annat ingå en struktur för dialog och transparens kring likvärdighetsbeslut.

Av avtalet framgår vidare att EU och Storbritannien ska ge leverantörer av finansiella tjänster som är etablerade i respektive jurisdiktion tillgång till betalnings- och clearingsystem som drivs av offentliga organ samt till officiella kredit- och refinansieringstjänster som är tillgängliga i samband med normal affärsverksamhet. Detta omfattar inte tillgång till långivare i sista instans (*lender of last resort*).

1.2.5 Immaterialrätt

Avtalet innebär en hög skyddsnivå för immateriella rättigheter som i många avseenden speglar EU:s befintliga regelverk på immaterialrättens område.

Avtalet omfattar varumärkesrätt, mönsterrätt, upphovsrätt, växtförädlarrätt, rätt till förlängning av giltighetstiden på patent för bl.a. läkemedel (tillägsskydd) och bestämmelser om företagshemligheter. Avsnittet om sanktioner bygger på EU:s bestämmelser om bl.a. bevisning och åtgärder för att skydda bevisning, rätt till information, förelägganden och skadestånd.

1.2.6 Offentlig upphandling

Vad gäller procedurreglerna för offentlig upphandling bygger dessa överlag på WTO:s avtal om offentlig upphandling (GPA) med tillägg om t.ex. e-upphandling, likabehandling, onormalt låga anbud från subventionerade företag och hållbar upphandling. Avtalet går även längre än GPA vad gäller t.ex. anskaffningar av upphandlande enheter med verksamhet inom gas och värme, samt upphandlingar som avser telekommunikationstjänster och andra företagstjänster. Hälso- och sjukvårdstjänster är explicit undantagna.

1.2.7 Små- och medelstora företag

Avtalet innehåller åtaganden specifikt för små- och medelstora företag (SME), som syftar till att särskilt underlätta för den specifika målgruppen. Utöver åtaganden om att tillhandahålla målgruppsanpassad information och kontaktpunkter innehåller avtalet ytterligare åtaganden för att försäkra god transparens. Mest centralt är att parterna ska tillhandahålla produktspecifik

information. Det ska vidare finnas information om immaterialrätt, tekniska regler, hälsoskydd, offentlig upphandling och procedurer för företagsregistrering.

1.2.8 Energi

Avtalet ger Storbritannien tillträde till inre marknaden för el och gas och syftar till att främja handel och investeringar i dessa sektorer. Bestämmelser för lika konkurrensvillkor och icke-diskriminering, gränsöverskridande handel via elkablar och gasledningar, utveckling av infrastruktur och försörjningstrygghet, samt tekniskt samarbete mellan parternas myndigheter återfinns i avtalet.

På energiområdet bygger avtalet på flera principer i EU:s lagstiftning, t.ex. tredjepartstillträde till infrastruktur, ägaråtskillnad av produktion och överföring av energi, att balanseringen av näten sker transparent och icke-diskriminerande, samt att kapacitetsallokering och hantering av flaskhalsar i gränsöverskridande infrastruktur är marknadsbaserad. Kapaciteten i överföring får bara begränsas i en nödsituation.

Det inrättas en specialiserad energikommitté som bl.a. övervakar att parternas systemoperatörer utvecklar arrangemang för tekniska procedurer för handel över sammanlänkningarna. Energiavsnittet innehåller dock också generella formuleringar om att parterna har rätt genomföra åtgärder som krävs för att uppnå legitima policymål.

Vidare tydliggör avtalet att parterna ska främja säker och hållbar energi och att EU och Storbritannien ska fortsätta samarbetet om havsbaserad förnybar energiproduktion i Nordsjön. Avtalet innehåller även bestämmelser om icke-diskriminering vid export av energiprodukter, tillståndsgivning för utvinning av fossila bränslen och elproduktion. Avtalet på energiområdet löper ut den 30 juni 2026, men kan förlängas genom beslut av partnerskapsrådet.

1.2.9 Transparens

I avtalet erkänns den effekt som regulativa frågor kan ha på handel och investeringar samt för ekonomiska aktörer, särskilt små och medelstora företag. Åtaganden om transparens bygger vidare på WTO-regelverket och innehåller en mekanism för att dela information om lagar och regler. Oberoende administrativa tribunaler inrättas för granskning och överklagan samt, vid behov, mandat att korrigera administrativa beslut.

1.2.10 Regelgivning och regulativt samarbete

Kapitlet om god sed vid regelgivning och regulativt samarbete betonar parternas rätt att reglera. Samtidigt innehåller avtalet mekanismer för konsultation. Det ska, till exempel, hållas offentliga samråd där personer från båda parterna får delta och att det ska göras konsekvensutredningar, vilka tar upp sociala, ekonomiska och miljömässiga effekter samt effekter för internationell handel, företag och investeringar. För ökad tillgänglighet ska, till exempel, relevant lagstiftning finnas på internet.

1.2.11 Rättvisa konkurrensvillkor

Det ekonomiska partnerskapet ska garantera en jämn spelplan och lika villkor ("a level playing field") för att säkerställa fri och rättvis konkurrens, vilket innebär att gemensamma regler och standarder för statligt stöd, konkurrens, beskattning, arbetstagskydd, miljöstandarder samt målsättningar för klimatutsläpp och samarbete på klimatområdet uppställs som förhindrar att företag i olika länder får konkurrensfördelar. Handel och investeringar måste också ske på ett sätt som främjar en hållbar utveckling på de aktuella områdena.

Vad som utgör subventioner (motsvarigheten till det EU-rättsliga begreppet statsstöd) är definierat i avtalet. En subventionsåtgärd kan ifrågasättas i efterhand (ex post) men kräver inte ett förhandsgodkännande (ex ante).

Avtalet reglerar förfarandet kring medlande tvistlösning och motåtgärder kring arbetstagskydd och på miljöområdet. Parterna avtalar om att bibehålla och att eftersträva höjda standarder inom dessa områden. Regelharmonisering över tid stipuleras inte. Men vid divergens som negativt påverkar, eller har en klar risk för negativ påverkan, på handel och investeringar, kan parterna vidta motåtgärder. Dessa åtgärder ska vara begränsade i sin omfattning och tid samt nödvändiga och proportionerliga för att åtgärda eventuella effekter. Vilka typer av skyddsåtgärder som aktualiseras anges inte, men parterna gör ett åtagande om att inte åberopa sina rättigheter och skyldigheter enligt WTO-avtalen eller internationella avtal i denna del. Ett särskilt snabbt förfarande finns för subventioner.

Det framgår av avtalet att parterna erkänner och åtar sig att implementera principerna för god förvaltning på skatteområdet, särskilt globala standarder rörande skattetransparens och informationsutbyte samt rättvis

skattekonkurrens. Det finns även en gemensam politisk förklaring som rör motverkandet av skadliga skattesystem.

Sammantaget skapar reglerna i avtalet grundläggande förutsättningar för att en jämn spelplan mellan Storbritannien och EU ska kunna bibehållas.

Luftfart

1.2.12 Luftfartsförbindelser

Avtalet innehåller bl.a. bestämmelser kring bolagssamarbete (*code share*), godkännanden och tekniska krav, ägarskap och kontroll, icke-diskriminering, luftfartssäkerhet, luftfartsskydd, bolagens ansvar och konsumentskydd. Beträffande trafikrättigheter innebär avtalet att vardera parts flygbolag får trafikera den andra partens territorium, punkt till punkt, och ta med samt hämta upp betalande passagerare och gods (tredje och fjärde friheterna). Antalet flygningar är obegränsat. En möjlighet finns dock att utöka trafikrättigheterna genom bilaterala avtal initierade av en EU-medlemsstat eller Storbritannien. Det gäller då frakt av gods som ska kunna flygas mellan EU-medlemsstat och Storbritannien och vidare till annan stat i båda riktningarna (femte friheten).

1.2.13 Luftfartssäkerhet

Avtalet anger att parterna ska samarbeta inom området flygsäkerhet och sätter ramarna för hur samarbetet ska se ut. Aktuella områden för samarbeten är bl.a. luftvärdighet och översyn av civila luftfartsprodukter, design- och produktcertifikat, miljöcertifikat, flygtrafikledning och flygtrafiktjänster. Avtalet reglerar också grundläggande frågor om luftvärdighet och godkännande av produkter och design.

Flygsäkerhetsavsnittet i avtalet följer i stort sett motsvarande avtal som EU har slutit med andra tredje länder, exempelvis med USA, Japan och Kina. Syftet med dessa flygsäkerhetsavtal med tredje land är främst att främja flygsäkerheten och underlätta för flygindustrin och luftfartsmyndigheter genom att minska den administrativa bördan och dubbelarbete i godkännandet av produkter för luftfartsmarknaden samt att främja handeln med civila luftfartsprodukter.

Vägtransport

1.2.14 Godstransporter på väg

Avtalet reglerar att åkerier från EU respektive Storbritannien som har tillstånd får utföra internationella godstransporter på väg mellan EU och Storbritannien. Det finns ingen begränsning av antalet tillstånd som får tilldelas åkerier. För att få tillstånd ska åkerierna leva upp till regler som i stort sett motsvarar de som gäller inom EU. Krav ställs bland annat på att åkerierna har tillräckliga ekonomiska resurser och gott anseende. Vidare finns det krav att förarna följer regler om kör- och vilotider och innehar yrkeskompetensbevis samt bestämmelser om fordonens utformning och beskaffenhet. Även regler om utstationering av förare ingår.

Avtalet innehåller även en bestämmelse om marknadstillträde för godstransporter som innebär att åkerier även har rätt att utföra tillfälliga inrikestransporter – så kallade cabotagetransporter – i samband med den internationella transporten. Åkerier får utföra två cabotagetransporter innan de lämnar landet. För åkerier från Storbritannien gäller att maximalt en av dessa två transporter får utföras inom ett och samma EU-land.

1.2.15 Busstrafik

Avtalet omfattar regler för internationella busstransporter. Denna del av avtalet gäller dock endast tills den så kallade Interbusöverenskommelsen som reglerar internationell busstrafik mellan EU och tredje länder har trätt i kraft i Storbritannien.

Sjötransport

1.2.16 Sjöfart

Den globala sjöfarten regleras främst via IMO (FN:s sjöfartsorganisation) och EU:s regelverk bygger på dess konventioner. Marknadstillträdet för sjöfarten omfattas av avtalet som i sin tur reglerar att konkurrensen mellan EU- och brittiska operatörer sker på lika villkor. Passagerarrättigheter, arbetstagares rättigheter och transportsäkerhet påverkas inte.

Kommunikationsfrågor

1.2.17 Post- och telekomfrågor

Avtalet innehåller standardskrivningar vad gäller post- och befordringstjänster för brev och paket. Den samhällsomfattande posttjänsten beslutas av varje part och ska genomföras på ett transparent och icke-diskriminerande sätt mot operatörer som omfattas av kravet. Varje part ska säkerställa att marknadskonkurrensen inte påverkas negativt.

Avtalet innehåller även bestämmelser om t.ex. regleringsmyndigheter, auktorisation av operatörer och operatörers tillträde till nät, kunders rättigheter, samhällsomfattande tjänster och spektrum. Avtalet beskriver också åtgärder som ska vidtas för att undvika konkurrenshämmande beteende. Avtalet innebär inga förpliktelser att reglera priser eller villkor för internationell roaming för mobilkommunikation, men uttrycker en förhoppning om samverkan i syfte att åstadkomma transparenta och rimliga priser för kunder på detta område.

Samordning av sociala trygghetssystemen och inresevisering för tillfälliga besök

1.2.18 Samordning av sociala trygghetssystem

Avtalets särskilda bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen finns i ett protokoll. Regleringen följer systematiken i EU-förordningen 883/2004 och överensstämmer till stor del med bestämmelserna i den förordningen. De allmänna principerna i förordning 883/2004 ingår i avtalet, t.ex. principerna om likabehandling, sammanläggning av perioder och att bara en stats lagstiftning ska vara tillämplig för en person som rört sig över gränserna.

Samordningsreglerna i avtalet omfattar varje person som är lagligen bosatt inom EU eller i Storbritannien samt är eller har varit försäkrad i någon av medlemsstaterna i EU eller i Storbritannien. Reglerna gäller i gränsöverskridande situationer mellan en eller flera medlemsstater i EU och Storbritannien. Huvudregeln är att en person ska vara försäkrad i det land personen arbetar i. När det gäller utsända personer lämnas en möjlighet för medlemsstaterna i EU att välja om dessa ska vara försäkrade i arbetslandet eller i det land som de är utsända från. Avtalet omfattar bl.a. sjukförmåner, t.ex. hälso- och sjukvård, pensioner och förmåner vid arbetsskada.

Bestämmelserna om samordning omfattar inte familjeförmåner, t.ex. svenskt barnbidrag och svensk föräldrapenning. Bestämmelserna ska inte tillämpas på t.ex. förmåner vid långvarigt vårdbehov och särskilda icke-avgiftsfinansierade kontantförmåner som anges i en bilaga till protokollet. Reglerna avseende arbetslöshetsförmåner och invaliditetsförmåner (svensk sjuk- och aktivitetsersättning) är mer begränsade än i förordning 883/2004 och omfattar t.ex. inte export av förmånerna.

1.2.19 Kortare besök och annan personrörlighet

Av avtalet framgår att viseringsfrihet ska gälla vid kortare besök. Avtalet innehåller även vissa åtaganden om personrörlighet, dvs. inresa och tillfällig vistelse i affärssyfte. Åtagandena syftar framförallt till att underlätta tjänstehandel och rörlighet i samband med bl.a. affärsresor och företagsintern förflyttning.

Storbritannien och EU:s medlemsstater ska tillåta sådan rörlighet som följer av avtalet men kan, om inte annat följer av avtalet, tillämpa nationella regler om t.ex. uppehålls- eller arbetstillstånd. Parterna ska inte heller införa kvoter för hur många personer som får resa in i landet för olika syften som omfattas av avtalet. Avtalet innehåller också åtaganden om procedurer kring personrörlighet där det bl.a. framgår att information om gällande regelverk och vilka krav som ställs ska finnas tillgänglig.

Fiske

Inom ramen för det ekonomiska partnerskapet har parterna enats om ett fiskeavtal som bygger på folkrättens principer om kuststaters suveräna rättigheter, inklusive FN:s havsrättskonvention. Fiskeavtalet omfattar fördelning av 100 bestånd som är gränsöverskridande mellan EU och Storbritannien men också bestånd som delas mellan EU, Storbritannien och andra kuststater i Nordatlanten som Norge, Färöarna, Island, Grönland och Ryska Federationen. Avtalet innehåller gemensamma målsättningar för hållbar förvaltning av bestånden som generellt motsvarar de mål och principer som finns i den gemensamma fiskeripolitiken, bl.a. att årliga fångstbegränsningar ska fastställas på nivåer som motsvarar maximal hållbar avkastning, vara grundade på vetenskaplig rådgivning och försiktighetsansatsen, att parterna ska sträva efter att minimera fiskets negativa påverkan på de marina ekosystemen samt motverka illegalt och oreglerat fiske. Parterna ska också fortsättningsvis samarbeta om vetenskaplig datainsamling. Parterna ska även samarbeta om regler för fiskets

bedrivande men får inom sina ekonomiska zoner fastställa tekniska regleringar för fisket som ska vara icke diskriminerande mot den andra parten.

Avsnittet innehåller en överenskommelse om fortsatt ömsesidigt tillträde till varandras vatten som ska gälla i fem och ett halvt år samt en ny fördelning av fiskemöjligheterna som ska fasas in gradvis under fem år. Förhandlingar mellan parterna om kvoter ska hållas årligen. Till och med den 30 juni 2026 ska det ömsesidiga tillträdet generellt motsvara storleken på parternas kvoter förutom i territorialhaven mellan 6–12 nautiska mil där tillträdet ska grundas på historiska fångster. Efter infasningsperioden ska tillträde och fördelning diskuteras årligen mellan parterna i samband med årliga konsultationer om årliga totala fångstbegränsningar. Dessa konsultationer ska ske parallellt med konsultationer med övriga kuststater för gränsöverskridande bestånd för vilka dessa kuststater enligt havsrätten har ett gemensamt ansvar att förvalta. Den ändrade kvotfördelningen innebär att Storbritanniens nuvarande kvotandelar ökar motsvarande 25 procent av landningsvärdet på den fisk som EU i nuläget fångar i brittiska vatten. Detta innebär att EU:s kvoter minskar men medlemsstaternas interna fördelning kvarstår generellt, för att bibehålla den relativa stabiliteten. Handeln med fiskeprodukter påverkas av både tull- och livsmedelskontroller vid gränsen för införseln av dessa produkter.

Fiskeavsnittet ska genomföras och övervakas av en gemensam kommitté som även ska förbereda årliga kvotförhandlingar mellan parterna. Om någon av parterna minskar tillträdet till dess vatten ska ekonomiska motåtgärder kunna vidtas i form av att tullar införs på fiskeprodukter. Om någon av parterna på annat sätt bryter mot avtalet kan även andra delar av det ekonomiska samarbetet påverkas. Motåtgärderna ska dock stå i proportion i förhållande till den ekonomiska och sociala skada som minskat tillträde eller annat brott mot avtalet orsakat. Om parterna inte kommer överens finns också inom ramen för det övergripande ekonomiska samarbetet ett tvistlösningsförfarande. Fiskeavtalet ska kunna sägas upp med nio månaders varsel.

Övriga bestämmelser

I avtalet återfinns en lista över definitioner och begrepp, referens till WTO-avtal, förhållandet mellan avtalet och WTO-avtal och WTO-praxis. Avtalet behandlar även partnerskapsrådets uppgifter för det ekonomiska samarbetet

liksom geografiskt tillämpningsområde och bestämmelser om uppsägning av del två av avtalet.

1.3 Tredje delen: Brottsbekämpning och straffrättsligt samarbete

1.3.1 Generella principer

För att stärka den gemensamma säkerheten för medlemsstaterna ger avtalet möjligheter till ett fortsatt nära samarbete på området för brottsbekämpning och straffrättsligt samarbete. Samarbetet omfattar åtgärder för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja och lagföra brott samt motverka penningtvätt och terrorismfinansiering.

I avtalet klargörs att det brottsbekämpande och straffrättsliga samarbetet bygger på parternas långvariga respekt för demokrati, rättsstatens principer och skydd av mänskliga rättigheter såsom detta kommer till uttryck bl.a. i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och den Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Parterna uttrycker att det är viktigt att ge effekt på nationell nivå åt de mänskliga rättigheter som anges i den europeiska konventionen och att inget i avtalet kan förändra skyldigheten att respektera mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, i synnerhet de som uttrycks i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt, när det gäller EU och dess medlemsstater, EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

När det gäller skydd vid behandling av personuppgifter klargör avtalet att det brottsbekämpande och straffrättsliga samarbetet bygger på parternas långvariga åtagande att säkerställa en hög nivå av skydd för personuppgifter. För att återspegla detta höga skydd ska parterna säkerställa att behandlingen av personuppgifter vid brottsbekämpande och straffrättsligt samarbete är underkastade effektiva rättsmedel i parternas respektive dataskyddssystem, vilket inkluderar de grundläggande principer som är styrande för EU:s dataskyddslagstiftning, t.ex. ändamåls- och lagringsbegränsningar, en säkerhetsnivå i förhållande till riskerna med behandlingen, att den vars uppgifter har behandlats har rätt till tillgång, rättelse och radering med vissa begränsningar, vidarebefordran till tredje land får endast ske om lämpliga villkor och säkerhetsåtgärder föreligger som innebär att skyddsnivån inte undermineras. Dessa allmänna bestämmelser om skydd vid behandling av

personuppgifter ska inte gälla de specifika områden som omfattas avtalet, exempelvis passagerardata ("Passenger Name Record", PNR).

1.3.2 Utbyte av DNA, fingeravtryck och fordonsregistreringsdata

I avtalet finns bestämmelser om polissamarbete mellan EU:s medlemsstater och Storbritannien. Avtalet omfattar samarbete mellan EU och Storbritannien avseende utbyte av DNA-, fingeravtrycks- och fordonsregisteruppgifter där kravet på ömsesidig tillgång uttryckligen anges.

1.3.3 Överföring och behandling av passagerardata (PNR)

Avtalet lägger fast regler för hur PNR-data får överföras, bearbetas och användas av Storbritanniens behöriga myndigheter för flygningar mellan Storbritannien och EU. Syftet med utbytet av PNR-data är att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott och grov brottslighet. Avtalet lägger fast krav som myndigheter i Storbritannien ska tillgodose i syfte att skydda PNR-data och innehåller även krav på transparens. Myndigheter i Storbritannien får lagra data i högst fem år och redan efter sex månader ska personuppgifterna anonymiseras.

1.3.4 Samarbete om utbyte av operativ information

Parterna ska, enligt avtalet, kunna säkerställa att behöriga myndigheter i Storbritannien och medlemsstaterna, på villkor enligt den nationella lagstiftningen, kan assistera varandra genom att tillhandahålla relevant information i syfte att förebygga, utreda, upptäcka eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder, skydda och förebygga hot mot allmän säkerhet samt förebygga och bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism.

1.3.5 Samarbete med Europol

Genom avtalet regleras det fortsatta samarbetet mellan Storbritannien och Europol och med medlemsstaterna. Samarbetet kan förutom utbyte om information även omfatta utbyte av bl.a. specialistkunskaper, allmänna situationsrapporter och resultatet av strategiska analyser. Enligt avtalet förväntas utstationering av sambandsmän ske både vid Europol och i Storbritannien. Det skapar sammantaget förutsättningar för att fortsätta det goda brottsbekämpande samarbetet mellan Europol och Storbritannien och mellan medlemsstaterna och Storbritannien.

1.3.6 Samarbete med Eurojust

Genom avtalet möjliggörs ett fortsatt straffrättsligt samarbete mellan Storbritannien och Eurojust i syfte att bekämpa gränsöverskridande och allvarlig brottslighet. Avtalet innebär att Storbritannien intar i princip samma ställning gentemot Eurojust som andra tredje länder. Avtalet möjliggör bl.a. att Storbritannien kan ha åklagare placerade hos Eurojust och att informationsutbyte kan ske i ärendena.

1.3.7 Överlämnande

Genom avtalet inrättas ett särskilt förfarande för överlämnande av brottsmisstänkta och dömda personer mellan Storbritannien och EU:s medlemsstater som innehåller både regler om förfarandet och under vilka förutsättningar överlämning ska ske. Till skillnad från den europeiska arresteringsordern som tillämpas mellan EU:s medlemsstater, men i likhet med vad som brukar gälla i det mellanstatliga utlämningsarbetet, kommer en stat kunna vägra att överlämna egna medborgare till Storbritannien. En stat kommer dessutom kunna vägra överlämning för vissa politiska brott. Avtalet ger vidare ökad möjlighet, jämfört med regleringen om den europeiska arresteringsordern, för den stat som ska besluta om en gripen person ska överlämnas att göra en egen bedömning av om det är proportionerligt att överlämnandet sker.

1.3.8 Ömsesidig rättslig hjälp

Avtalet innehåller regler om rättslig hjälp i brottmål som ska utgöra ett komplement till Europarådets konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål och dess tilläggsprotokoll. Rättslig hjälp syftar i huvudsak till att inhämta bevisning i en brottsutredning. Syftet är att effektivisera staternas möjligheter att bistå varandra med rättslig hjälp, bl.a. genom att införa vissa tidsfrister och möjliggöra för direktkontakter mellan åklagare i Storbritannien och behöriga myndigheter i respektive medlemsstat. På sikt ska en kommitté ta fram ett särskilt formulär som ska användas för att skicka en sådan framställan om rättslig hjälp.

1.3.9 Utbyte av kriminalregisteruppgifter

När det gäller utbyte av kriminalregisteruppgifter ska avtalet enligt sin lydelse komplettera och ersätta delar av Europarådets konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål i syfte att effektivisera utbytet av domar i brottmål.

Genom avtalet ges Storbritannien tillgång till belastningsregisteruppgifter via samma system som används inom EU.

1.3.10 Penningtvätt och bekämpningen av terrorismfinansiering

Avtalet stödjer och stärker internationella insatser för att förebygga och bekämpa penningtvätt och terrorismfinansiering. Av avtalet framgår att parterna ska utbyta relevant information i enlighet med sina respektive rättsliga ramar och upprätthålla ett övergripande system för att bekämpa penningtvätt och terrorismfinansiering. Parterna åtar sig att beakta rekommendationer från arbetsgruppen för finansiella åtgärder.

Vidare framgår av avtalet att parterna ska säkerställa transparenta register om verkligt huvudmannaskap och att utbyte av information om verkligt huvudmannaskap kan ske effektivt och kostnadsfritt.

1.3.11 Frysning och förverkande

I avtalet regleras samarbete kring att erkänna och verkställa beslut om frysning och beslut om förverkande. Dessa syftar till att enklare kunna komma åt t.ex. brottsvinster i en annan stat genom att komplettera och effektivisera redan existerande samarbete på området. Bland annat utökas de åtgärder som kan vidtas för att spåra upp brottsvinster. Vidare införs olika tidsfrister och standardiserade formulär som skyndar på och förenklar samarbetet.

1.3.12 Andra bestämmelser

Avsnittet rör parternas notifieringar av ett antal bestämmelser, möjligheter till översyn och utvärdering av samarbetet, upphörande av bestämmelserna samt suspendering med anledning av allvarliga brister vad gäller skydd för grundläggande rättigheter eller rättsstatens principer.

1.3.13 Tvistlösning

Framtida tvister i anledning av avtalets bestämmelser om samarbetet på det brottsbekämpande och straffrättsliga området ska hanteras enligt en särskild tvistlösningsmekanism som syftar till att snabbt och effektivt kunna lösa konflikter. Mekanismen bygger på konsultationer mellan parterna inom vissa frister. Syftet med tvistlösningsmekanismen är, enligt avtalet, att uppnå en ömsesidigt godtagbar lösning.

1.4 Fjärde delen: Tematiska samarbeten

1.4.1 Hälsosäkerhet

Ett nära samarbete för att upprätthålla folkhälsan etableras. Samarbetet avser allvarliga gränsöverskridande hälsorisker vilket innebär sådana livshotande eller på annat sätt allvarliga hälsorisker av biologiskt, kemiskt, miljömässigt eller okänt ursprung som sprider sig eller medför en betydande risk för spridning över gränserna för minst en medlemsstat och Storbritannien. Samarbetet innebär att parterna ska informera varandra om en allvarligt gränsöverskridande hälsorisk som påverkar den andra parten. När en specifik hälsorisk uppstår kan Storbritannien under vissa villkor få ad hoc-tillgång till EU:s system för tidig varning och reaktion (EWRS) som gör det möjligt för parterna och medlemsstaternas behöriga myndigheter att utbyta relevant information, bedöma folkhälsorisker och samordna de åtgärder som kan krävas för att skydda folkhälsan.

1.4.2 Cybersäkerhet

Avtalet innehåller målsättningar om frivillig och ömsesidig dialog, samverkan, samarbete samt informations- och kunskapsutbyte inom cybersäkerhetsområdet.

Områden som berörs i avtalet är bland annat de övergripande målsättningarna för internationellt samarbete och samverkan kring stabilitet och säkerhet i cyberrymden, liksom samarbeten kopplade till genomförande av NIS-direktivet, informationsutbyte mellan CERT-EU och CERT-Storbritannien, samt Storbritanniens samverkan med EU:s cybersäkerhetsmyndighet ENISA.

1.5 Femte delen: Programdeltagande och finansiella bestämmelser

Avtalet reglerar Storbritanniens fortsatta deltagande i delar av EU:s programverksamhet, den förvaltningsmässiga hanteringen av detta i den tillämpnings- och styrningsstruktur som etableras genom avtalet, finansieringen av deltagandet i förhållande till EU:s offentligfinansiella system och budget samt principer för finansiell kontroll av de flöden av medel som följer av det fortsatta deltagandet.

Storbritanniens relation till EU:s offentligfinansiella system och budget kommer att styras av två uppsättningar regler: utträdesavtalet vad avser betalningar som följer av åtaganden som ingåtts under Storbritanniens

medlemskap och övergångsperioden (betalningar för tidigare åtaganden, pensioner och garantier) samt avtalet om den framtida relationen vad avser programdeltagande från och med 2021 och framåt.

De medel som Storbritannien betalar som en del av utträdesavtalet hanteras som generella intäkter i den ordinarie EU-budgeten, medan medel från programdeltagande i den framtida relationen ligger utanför den ordinarie EU-budgeten som öronmärkta intäkter.

Avtalet slår fast att Storbritannien fortsatt kommer att kunna delta i följande program från 2021 (och under den kortare perioden av programmets livslängd eller under EU:s flerårsbudgetram 2021–2027): Horisont Europa (forskning), ej de delar av Europeiska innovationsrådet (EIC) som erbjuder stöd i form av riskkapital, Euratoms forsknings och utbildningsverksamhet, ITER (fusionsforskning), Copernicus (jordövervakning).

Storbritannien kommer även ha tillgång till de tjänster som EU tillhandahåller inom rymdövervakning och spårning (SST), men Storbritannien kan inte delta i den fortsatta utvecklingen av programmet. Storbritannien kommer inte heller längre att delta i den fortsatta utvecklingen av EU:s positioneringssystem Galileo och EGNOS. Brittiska aktörer kommer liksom andra tredjeländer dock att kunna fortsätta använda positioneringsinformation från systemen, men inte längre vissa säkerhets- och datatjänster inom dessa system.

Storbritannien kommer att delta i finansieringen av dessa verksamheter. Storbritanniens bidrag kommer, med undantag för Horisont, att i stort sett vara proportionerlig och i princip uppgå till omfattningen av deras ekonomiska storlek i relation till unionens ekonomi. För Horisont gäller att Storbritanniens bidrag alltid blir högre än återflödet vilket regleras i en särskild mekanism. De finansiella flöden som uppstår till följd av deltagandet blir föremål för finansiell kontroll och revision baserad på de regler och principer som gäller i EU-systemet.

Avtalet reglerar också principerna för programdeltagande och de program som parterna överenskommit att Storbritannien ska delta i. Det bör kunna möjliggöra att omfattningen av deltagandet kan justeras utan att själva avtalet behöver revideras. En särskild kommitté för deltagande i program inrättas. Storbritannien kommer enligt avtalet att delta från och med 1 januari 2021

och antingen under programmets livslängd, eller hela nästa budgetram 2021 - 27 (den period som är kortast).

Storbritannien ska bidra till program genom en deltagandeavgift och ett programbidrag som ska betalas årligen. Deltagandeavgiften ska uppgå till 4% av programbidraget (med vissa undantag). Dessa principer kan justeras från och med 2028, dvs för den fleråriga budgetram som kommer efter den som inleds den 1 januari 2021.

Storbritannien ska vidare tillhandhålla bidrag för att öka garantivolymen i program eller programelement som bygger på garantier eller finansiella instrument. I det fall Europeiska investeringsbanken (EIB) är involverat ska Storbritannien ersätta eventuella förluster motsvarande landets BNP-andel. Kommissionen (inklusive OLAF) och Europeiska revisionsrätten får rätt att utifrån sina respektive ansvarsområden kontrollera och revidera transaktioner som följer av deltagandet i Storbritannien.

En översynsklausul föreskriver att kommittén för programdeltagande efter fyra år ska göra en översyn och att denna kan leda till förändringar av överenskommelsens omfattning.

Enligt avtalet kommer Storbritannien inte att delta i det nuvarande Erasmusprogrammet (vars programperiod löper 2021–2027).

1.6 Sjätte delen: Tvistlösning och horisontella bestämmelser

1.6.1 Tvistlösning

Denna del av avtalet fastställer formerna för skiljeförfaranden för att undvika och lösa tvister mellan parterna som rör tolkning och tillämpning av avtalet. Målsättningen är att fastställa en ändamålsenlig och effektiv mekanism som gör det möjligt att finna en ömsesidigt godtagbar lösning, för det fall tvister skulle uppkomma. Avtalet innehåller en generell tvistlösningsmekanism som är tillämplig på stora delar av avtalet och som i stora drag liknar och bygger på WTO:s tvistlösningsmodell och andra frihandelsavtal. EU-domstolen får ingen roll i tvistlösningsmekanismen.

I första hand ska parterna inleda en konsultationsprocess för att försöka lösa den uppkomna tvisten, i andra hand aktualiseras ett skiljeförfarande. I avsnittet specificeras bland annat regler för sammansättningen av nämnden,

behörighetskrav för skiljemän, nämndens funktion och beslut i tvister, kostnader och åtgärder för att säkerställa efterlevnad.

1.6.2 Grund för samarbetet

Parterna bekräftar i avsnittet sina åtaganden med avseende på grundläggande värden och principer. Avsnittet redogör för de väsentliga delar som utgör grund för samarbetet.

Parterna bekräftar sin avsikt att fortsätta upprätthålla gemensamma värden och principer om demokrati, rättsstaten och respekt för mänskliga rättigheter. Parterna understryker sin respekt för FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och internationella konventioner om mänskliga rättigheter.

Parterna kommer vidare fortsätta samarbeta i och bidra till kampen mot spridning av massförstörelsevapen, bekämpa olaglig handel med handeldvapen och lätta vapen, att försvara Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen och därtill hörande instruments universalitet och integritet samt att samarbeta för att förebygga och bekämpa terrorismsdåd i alla dess former. Avsnittet innehåller även bestämmelser om att säkerställa en hög skyddsnivå för personuppgifter och att främja multilaterala lösningar på gemensamma problem på frågor av ekonomiskt, miljömässigt och socialt intresse.

1.6.3 Fullgörande av skyldigheter och skyddsåtgärder

Om någon av parterna anser att den andra parten allvarligt och väsentligt har åsidosatt någon av avtalets väsentliga delar kan parten helt eller delvis avsluta tillämpningen av avtalet. Innan tillämpningen avslutas måste partnerskapsrådet först sammanträda för att försöka hitta en ömsesidigt godtagbar lösning. Parterna rätt att vidta ensidiga, proportionella och tidsbegränsade skyddsåtgärder i situationer där allvarliga ekonomiska, sociala eller miljömässiga svårigheter av varaktig karaktär uppkommit, såvida partnerskapsrådet inte kunnat finna en ömsesidigt acceptabel lösning.

1.7 Sjunde delen: Slutbestämmelser

Avsnittet rör bestämmelser som är tillämpliga för hela avtalet, som exempelvis avtalets territoriella tillämpning, tillgängliga språkversioner och ikraftträdandedatum. Avtalet träder ikraft den 28 februari 2021 eller annat datum som beslutats av partnerskapsrådet alternativt ett datum dessförinnan

om parterna underrätta varandra att deras respektive interna krav och förfarande för att bli bundna av avtalet är genomförda. Till dess ska avtalet tillämpas provisoriskt från 1 januari 2021. Protokoll, bilagor, tillägg och fotnoter ska utgöra en integrerad del av avtalet. Avsnittet innehåller också en bestämmelse om information och åtgärder om en ny stat ansluter till EU.

När det gäller dataskydd och överföring av personuppgifter kommer Storbritannien inte betraktas som ett tredjeland under den tid fram till dess att ett adekvansbeslut gällande dataskydd har fattats av kommissionen i relation till Storbritannien, förutsatt att Storbritannien följer den reglering som finns i dag. Detta gäller som längst fram till utgången av juni 2021. Parterna har också avgett en förklaring om antagande av beslut om adekvat skyddsnivå med avseende på Storbritannien, med innebörd att de noterar kommissionens avsikt att omgående inleda proceduren för att fatta ett sådant beslut i förhållande till Storbritannien enligt EU:s dataskyddsförordning och direktivet rörande dataskydd vid brottsbekämpning. I förklaringen noterar parterna också att kommissionen har för avsikt att inför beslutet arbeta nära andra organ och institutioner som är relevanta i beslutsproceduren.

Avsnittet innehåller även en bestämmelse om säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och känsliga uppgifter som inte är säkerhetsskyddsklassade. Av bestämmelsen framgår att inget i avtalet ska tolkas så att det innebär att en part är skyldig att göra klassificerade uppgifter tillgängliga för motparten. Om sådana uppgifter tillhandahålls eller utbyts mellan parterna ska de hanteras och skyddas i enlighet med informationssäkerhetsavtalet. Vidare framgår att parterna ska komma överens om hanteringsanvisningar för att säkerställa skyddet för känsliga icke-säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som utväxlas.

Avtalet är föremål för översyn var femte år och kan även sägas upp på begäran av vardera parten med en uppsägningstid om 12 månader. I bestämmelser i andra delar av avtalet ges emellertid möjlighet till uppsägning av samarbetet på vissa områden utan att hela avtalet upphör att gälla. Det gäller t.ex. för del två om samarbetet som rör handel, transport, fiske och andra arrangemang, där det under vissa villkor medges möjlighet att säga upp separata delar av avsnittet eller hela avsnittet med undantag för samordning av de sociala trygghetssystemen och viseringar för kortare vistelser. För protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen finns särskilda bestämmelser om uppsägning. Därutöver finns det en tidsgräns för

protokollet på 15 år från avtalets ikraftträdande. Även samarbetet på det brottsbekämpande och straffrättsliga området kan sägas upp helt eller upphävas tillfälligt i händelse av allvarliga och systematiska brister vad gäller skyddet av grundläggande rättigheter eller rättsstatens principer. Slutligen har både EU och Storbritannien möjlighet att säga upp Storbritanniens deltagande i EU-program om t.ex. Storbritannien inte betalar sitt ekonomiska bidrag eller om det sker väsentliga ändringar av programmen.

2. Kompletterande avtal

2.1 Säkerhetsskyddsavtalet

Säkerhetsskyddsavtalet är ett tilläggsavtal till handels- och samarbetsavtalet mellan EU och Storbritannien. Det utgör en integrerad del av samarbetet mellan EU och Storbritannien. Genom avtalet etableras en ordning för ömsesidigt erkännande och skydd av information som är säkerhetsklassificerad av den andra parten.

Avtalet underlättar att samarbeten mellan EU och Storbritannien som rör exempelvis tull, polisiär verksamhet, migration och cybersamarbete kan fortsätta utan avbrott. Det medger även elektronisk överföring av säkerhetsklassificerad information. Därutöver underlättar avtalet för svenska myndigheter och företag att fortsätta projekt inom Horisont 2020 som omfattar samarbete med brittiska företag eller brittisk personal.

2.2 Kärnenergiavtal

Då Storbritannien lämnar Euratom har ett separat avtal tagits fram mellan Euratom och Storbritannien angående säker och fredlig användning av kärnenergi. Avtalet utgör ett heltäckande samarbetsavtal mellan Euratom och Storbritannien beaktande av respektive parts internationella förpliktelser inklusive exportkontroll. Euratom är även part till handelsavtalet och kärnenergiavtalet mellan parterna utgör ett så kallat tilläggsavtal till detta avtal.

Kärnenergiavtalet omfattar framför allt:

- Handel med kärnämne och kärnteknisk utrustning med beaktande av respektive parts internationella förpliktelser inkl. exportkontroll
- Kärnämneskontroll (safeguards) och fysiskt skydd
- Tekniköverföring

- Kärnsäkerhet, strålskydd, beredskap mot olyckor och miljöövervakning
- Hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall
- Informationsutbyte
- Forskning, utveckling och utbildning inom såväl kärnkraftsrelaterat (inkl. fusion) som icke kärnkraftsrelaterat
- Användning av radioisotoper och (joniserande) strålning inom medicin, jordbruk, industri och forskning
- Reglering av fredlig användning av kärnenergi
- Geologisk undersökning, prospektering, utvinning, utveckling, produktion och annan behandling av uran

Avtalet föreslås initialt gälla under trettio år.